

A libapásztor

Sári néni az árok szélén ült és a lábát nyomkodta. Fájt. Nagy csomókban dagadtak ki rajta az erek. Nem csoda, sokat szaladgált világéletében. Nem is olyan régen még könnyen utolérte a libákat, ha tilosba igyekeztek vagy esőt érezve megbolondultak és mind repesni kezdett, ki az országutra.

Körülnézett.

– Jó, hogy ilyen egyenes itt a föld... – gondolta. A síkon jól láthatja a legelésző libákat, rögtön látni, ha a tarlóról átféherednek a répaföldre vagy a lucernásba.

– Egye meg a fene, nem igen talál mán a tallón szemet! – morog, de azért vigyáz, mert baj lehetne a gazdával, ha lecsipkednék a libák a répalevelet vagy a lucernájukat. Úgyis nagyon nehezen nőtt, nem esett eső aratás óta. A dudva is olyan poros az árok szélén, ahol ül, hogy nem is zöld, hanem szürkésfehér. Olyan, mint a lába. Az is fehér a portól, pedig fekete az, mint a száraz ág.

Nem látni egy lelket se. Az egész Ináncsi-dűlőn nincs más, csak ő, meg a libái. Megszokta már, észre se veszi, ha hangosan beszél magában. A falusiak bolondnak is tartják emiatt, de bánja is ő, így legalább mindent elmondhat.

Amikor elporzott a konda, abbamaradt a kanász túlkölése, elballagtak a tehének is, egyenként csatlakozva a nyitott kapukból a csordához, nagy porfelhőt hagyva maguk után elkocogtak a birkák is, akkor indult a libákkal Sári néni. Ez a falu egyik végétől a másikig naponta esemény volt. Ilyenkor kiabálta el a libáknak meg a falu fölélének, ha valamelyik gazdáné még a szokottnál is hitványabb ebédet küldött neki. Így az egész falu nevetette fősvénységüket.

– Mán megin eszi őket a fene! – néz fel az égre, ahol apró pontokban repülőraj húz el fölötte. – Még jó, hogy itten nem bombáznak! Minek is vóna, hacsak a libákra meg a répára nem hajigálnák...

A fia jut eszébe. Aki miatt itt maradt, amikor a teknővájók csapata folytatta vándorlását a fedett szekereken. Elmaradt a falusi legény is, a szépszavú. Egyedül volt ő addig is, míg a fiát be nem hívták katonának – de akkor várhatta haza, minden vasárnap. Görhét sütött neki, azt szerette. Mindig vetett neki valamelyik gazdáné egy kis kukoricalisztet...

Egy gúnár nagyon nyújtogatja fölfelé a nyakát, aztán nagy lármával el is indul a répaföld felé, nyomában egy sereg libával.

– No, hogy az íz egye meg a kényes gazdát, tennap is csak híg levest küldött ebédre, oszt attúl hogy szaladjak utánad! – átkozódik Sári néni, közben nyögve feltápáskodik, fogja az ostorát, indul visszatéríteni a csavargókat. Ócska, alig-cipőben klappog utánuk, de kell ez, mert a tarló feltörné a talpát.

– Óke! Óke! – kiabál már messziről, aztán elébük kerül és a sziszegő gúnárral együtt visszafordítja a tarlóra a csapatot.

– Nem csuda, ha elkalamolnak, nem tanálnak mán szemet – mormolja, aztán új helyet keres magának egy eperfa alatt. Számolgatná, mikor is volt nála a fia, katonaruhában? Régen – nem számolja a napokat, csak a vasárnapot. Akkor csak délig őrzi a libákat. Olyankor a soros gazdáné is jobb ebédet ad, ha nem is azt, amit ők esznek, de mindig jut bele hús is. A délután az övé. Egy délután a hétből. Olyankor tisztálkodik, felsepri a viskót, aztán kiül a küszöbre, nézegeti az öltözötes vasárnapi népet. Van is mit, mert nem úgy van már, mint fiatal korában, városi ruhában járnak, van asszony, aki még kalapot is tesz! Úgyse lát semmit egész héten, csak a loncsos, ganajos kiscselédek, akik este elébe jönnek, hogy haza hajtsák a libákat. Összeáll a csapat, de néha egy elkeveredik máséhoz. Akkor járják a lányok a portákat, bekiabálnak, nincsen-e ott az övéké:

– Jobb lába hasgatott, balon belső! – mondják a jelet.

– No, mán megin elkalamoltak ezek a keserves dögök... – a fának dőlve feltámogatja magát, indul utánuk.

– Mennek mán vissza! – néz fel az elhúzó repülőgépekre – Mikor lesz mán ennek vége? Mikor jön mán haza az én kisfiam?

Jó lenne erről beszélgetni valakivel, aki okosabb. Megkönnyebbülne, ha kiönthetné a szívét, ha megkérdezhetné, mi lesz hát? De ki áll le övele beszélgetni? A gazdánékkal próbálta néha, de azok csak bólogatnak, ráhagyják, mint a bolondra, nem veszik emberszámba. A cselédek meg annyit sem tudnak, mint ő. Csak sietnek mindig, hogy megmaradhassanak a gazdájuknál ebben az ínséges világban.

A láthatár szélén kis fekete pont mozog. Nő, nagyobbodik.

– Gyön valaki! – gondolja Sári néni, és már minden figyelmét a közeledő pont köti le. Most már látni, hogy ember, de lehet, hogy csak gyerek. Úgy látszik, erre jön.

A poros úton szél szánt végig, hatalmas porfelhőt kavar, egy időre eltakarja a közeledőt. Aztán újra láthatóvá válik, közelebb került, nőtt is valamit. Sári néni várakozón lesi. Hátrább löki fakó kendőjét, szemét ernyőzi a kezével, látja már, hogy nem asszony jön, ember. Bot van a kezében. Aztán megáll, ráérősen pipát szed elő, megtömi, rágyújt, csak aztán indul tovább.

– E' meg a kisbíró! – ismeri fel most már kíváncsian. – Hova a nyavalyába megy ez?

Hogy rend legyen, ha már ilyen hatósági személy igyekszik errefelé, összebtereli a libákat, aztán megáll az út szélénél, hogy bevárja a kisbíró.

– Hát ez idegyn! Mit akarhat ez velem? – Szorongva pislog a közeledő felé, fakó fekete kendője varjúszárnyait meghúzogatja, ijedten néz alóla a kisbíróra.

– 'sten! – böki meg a hivatalos ember a sapkáját. Libapásztornak ennyi dukál. Aztán megáll, körülnéz.

– No, megvannak a libák? – kérdi leereszkedően, de érdeklődés nélkül.

– Csak nehezen, lelkem, mer nem találnak már szemet, a talló is kevés, felszántották a gazdák... – panaszkodik Sári néni, aztán csak néz az emberre, vár. Majd megmondja, mit akar! Azért fél is egy kicsit; talán panaszkodott rá valaki?

– A jegyző úr üzeni, hamarabb hajtson ma haza, oszt gyöjjön be a községházára! – mondja a kisbíró fakó hangon.

– Mit akarhat? – kérdi reszketve az öregasszony, de az csak vállat von.

– Majd megmondja, ő tudja! No, 'sten! – böki meg megint a sapkáját, indul vissza, a falu felé. Sári néni csak néz utána, hogy fogy el lassan az út keskenyedő szalagjával együtt a mozgó emberi pont. Nem tud mit gondolni. Fél. Nincs is maradása, összetereli a libákat, elindul velük befelé.

Most csendben hajtotta be őket, nem kiabálta ki, ki küldött ma kotyvalék ebédet, nem szidta a libákat, se a gazdáikat, ahogy minden este szokta.

– Üljön le, lelkem – nézett fel a jegyző a papírjai közül, amikor Sári néni beóvatoskodott az ajtón.

Leült egy szék sarkára, aszott, fekete kezét az ölébe ejtette.

– Nem lehet ebből semmi jó! – sejtette még ijedtebben a jegyző kedvességétől. Ült dermedten, mozdulatlanul. A jegyző elmélyülten rakosgatott a papírok között, húzta az időt. Az iratok zörögtek, a dohányfüst és a régi papírok szaga porral keveredett. Sehol sincs ilyen szag, csak itt. Az öregasszony nem szerette, mindig valami baj miatt hívták ide. Most hirtelen nagy csend lett, erre felnézett. Látta, hogy a jegyző felállt, ott áll az asztala mögött, torkát köszörüli, hasát kidülleszt, fehér tenyerét az íróasztal szélére támasztja, és őt nézi. Már nyugodtan nézett vissza, várta, hogy megszólaljon.

– Sári néni, amit most mondanom kell magának, szomorú kötelességem. Akárhogy fáj is, legyen büszke a fiára, mert a hazáért halt meg!

Mit mond ez a fiáról? Mit akar vele? Mért legyen ő büszke? Csak ült tovább, még mindig mozdulatlanul, mintha nem értené, hogy hozzá beszélnek. Ki? Ki halt meg? Kikerekedett szemmel bámult a fölé magasodó jegyzőre, aki sajnálkozó arccal nézte.

Sári néni hangtalanul mozgatta az ajkát, felállt, botladozva ment az ajtóhoz. Olyan halkan csukta be, mintha lélek járna.

Odakint arcába vágott a hűvös szél, a záporral érkező.

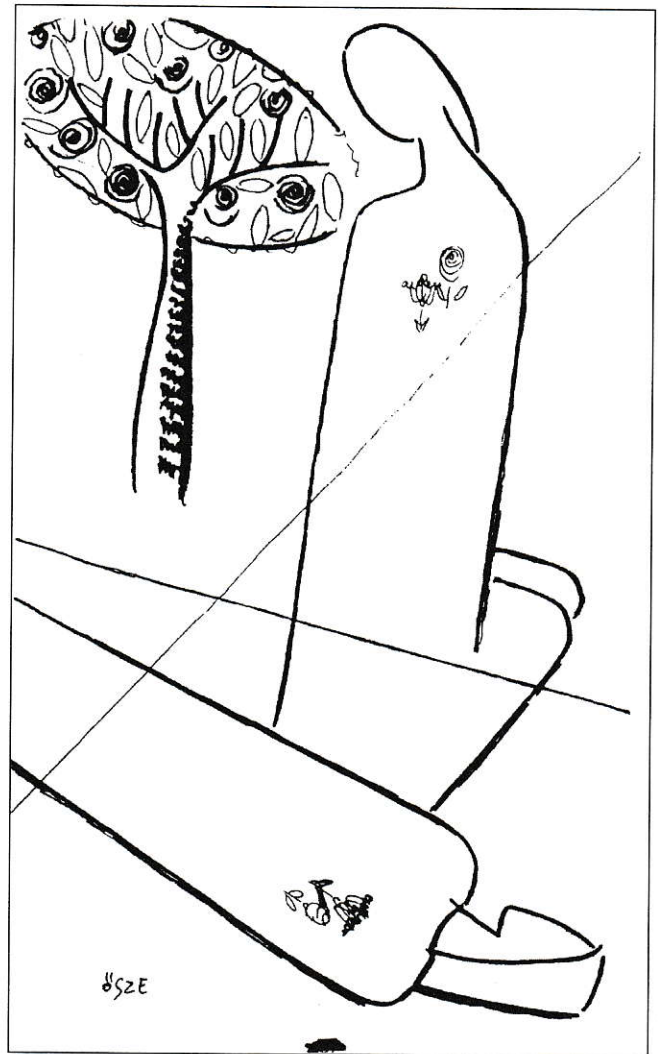
Ekkor kirobbant belőle a fájdalom:

– Megölték! Megölték! Jaj, átkozottak! – hörögte fuldokolva, könnytelen szemeivel a távolba meredve.

A kisbíró kivezette az udvarról. Az árok hídja fölött megbotlott. A poros fűvek – mindennapjainak társai – között feljajdult belőle a zokogás.

Némán körbeállták, most senki sem bántotta a szavával. Felegyenesedett, régi alázata eltűnt. Eddig ismeretlen méltósággal elindult, kifelé az embergyűrűből, a faluból, a világból.

Szótlanul engedtek neki utat.

Ósze András rajza